

ČESKÁ REPUBLIKA

ROZSUDEK

JMÉNEM REPUBLIKY

Městský soud v Praze rozhodl v senátě složeném z předsedy Milana Taubera, soudkyně Pavly Klusáčkové a soudce Vadima Hlavatého ve věci

žalobkyně: E. M. d. J.
bytem N.
zastoupená advokátkou Mgr. Petrou Vytejškovou
se sídlem Praha 6, Eliášova 28

proti

žalovanému: Ministerstvo spravedlnosti
se sídlem Praha 2, Vyšehradská 16

o žalobě proti rozhodnutí žalovaného ze dne 6. 3. 2020, č. j. MSP-133/2019-ODSK-OTC/9,

takto:

- I. Rozhodnutí Ministerstva spravedlnosti ze dne 6. 3. 2020, č. j. MSP-133/2019-ODSK-OTC/9, se zrušuje a věc se vrací žalovanému k dalšímu řízení.
- II. Žalovaný je povinen zaplatit žalobkyni do jednoho měsíce od právní moci tohoto rozsudku na náhradu nákladů 8 228 Kč, a to do rukou zástupkyně žalobkyně Mgr. Petry Vytejškové, advokátky.

Odůvodnění:

I. Základ sporu

1. Žalobkyně se podanou žalobou domáhala přezkoumání a zrušení v záhlaví uvedeného rozhodnutí, kterým žalovaný pro nesplnění podmínek stanovených v § 24 odst. 1 písm. c) zákona č. 45/2013 Sb., o obětech trestných činů a o změně některých zákonů (zákon o obětech trestných činů), (dále jen „zákon č. 45/2013 Sb.“) zamítl žádost žalobkyně o poskytnutí peněžité pomoci v celém rozsahu.
2. Důvodem zamítnutí žádosti žalobkyně byla skutečnost, že žalobkyně neprokázala, že nebyla schopna se sama živit, a tedy že by jí zemřelý poskytoval výživu.

II. Obsah žaloby

3. Žalobkyně v úvodu podané žaloby poukázala na skutečnost, že byla družkou zemřelého, se kterým žila ve společné domácnosti a který jí poskytoval výživu. Žalobkyně zajišťovala jiné potřeby domácnosti a zemřelý zajišťoval finanční potřeby. Tvrdila, že patří do okruhu oprávněných žadatelů dle § 24 odst. 1 písm. c) zákona č. 45/2013 Sb., neboť jí zemřelý poskytoval výživu.
4. Namítala, že žalovaný na základě částečně nedostatečně zjištěného a chybně interpretovaného skutkového stavu dospěl k nesprávnému závěru. Žalobkyně nesouhlasila se závěrem žalovaného, podle kterého *„poskytování výživy u osob žijících ve společné domácnosti není dle názoru správního orgánu vyloučeno, zároveň je však vázáno na neschopnost vyživovaného sám se žít. Jinak řečeno, je-li osoba schopna se sama žít, nemůže jí být poskytována výživa osobou, s níž společně uspokojuje potřeby společné domácnosti“*. Uvedla, že žalovaný k tomuto závěru neuvádí žádnou relevantní právní argumentaci, která by jeho názor podporovala. Neuvádí ani zákonné ustanovení, ani komentářovou literaturu a ani případnou judikaturu. Takto restriktivní výklad poskytování výživy jiné, zletilé osobě nemá žádnou oporu v zákoně č. 45/2013 Sb. a ani v zákoně č. 89/2012 Sb., občanský zákoník (dále jen „občanský zákoník“).
5. Tvrdila, že na základě předložených čestných prohlášení prokázala, že spolu se zemřelým sdíleli společnou domácnost, když žalobkyně vykonávala práci v domácnosti, ale současně i ve společnosti zemřelého, kdy jí zemřelý poskytoval výživu, což z čestných prohlášení explicitně vyplývá. Z čestných prohlášení tak vyplývá, že mezi žalobkyní a zemřelým existovala dohoda, že se žalobkyně bude primárně starat o společnou domácnost a vypomáhat s administrativou v podnikání zemřelého a zemřelý za to bude spravovat finanční záležitosti a poskytovat žalobkyni výživu. Poznamenala, že takovou neformální dohodu předpokládá i komentářová literatura k zákonu č. 45/2013 Sb. (viz Gřivna, T., Šámal, P., Válková, H. a kol.: Zákon o obětech trestných činů. Komentář. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2014, 536 s.)
6. Uzavřela, že restriktivní výklad žalovaného, podle kterého by měla nárok na peněžitou pomoc pouze v případě, že by nebyla schopna žít se sama, nemá oporu v dikci zákona a žalovaný postupuje v rozporu s pozitivním závazkem státu pomoci obětem trestných činů, který na sebe stát převzal implementací směrnice Evropského parlamentu a Rady 2012/29/EU. K tomu žalobkyně poukázala na základní zásady a premisy peněžité pomoci obětem trestných činů, vyjádřené v rozsudku zdejšího soudu ze dne 8. 3. 2018, č. j. 9 A 5/2015-61, a Nejvyššího správního soudu ze dne 25. 10. 2018, č. j. 2 As 297/2017-25.

III. Vyjádření žalovaného k podané žalobě a související vyjádření

7. Ve vyjádření k podané žalobě žalovaný zopakoval svá tvrzení z napadeného rozhodnutí a navrhl, aby soud žalobu zamítl.
8. Uvedl, že definici „*poskytování výživy*“ zákon ani judikatura uceleně nepodaly, nicméně *a contrario* je zjevné, že aby byla naplněna podmínka poskytování výživy, musely by být splněny jiné aspekty než pouze ty, které definují společnou domácnost. Poskytování výživy u osob žijících ve společné domácnosti není vyloučeno. Zároveň je však vázáno na neschopnost vyživovaného žít sám – jinak řečeno, je-li osoba schopna se sama žít, nemůže jí být poskytována výživa osobou, s níž společně uspokojuje potřeby společné domácnosti. Tento závěr žalovaný učinil na základě úvahy, že jestliže je osoba schopna se sama žít, nicméně z vlastního rozhodnutí, respektive z domluvy s partnerem, uspokojuje potřeby domácnosti jinak než finančně, zatímco druhý partner, uspokojuje potřeby finanční, jedná se o reciproční vztah, kdy každý z partnerů uspokojuje potřeby společné domácnosti, čímž je společná domácnost fakticky definována. V případě osob neschopných se samy žít lze pochopitelně očekávat a i vyžadovat adekvátní pomoc v domácnosti, nicméně právě z důvodu jejich neschopnosti samostatně se žít je jim poskytována výživa, která by jim byla či musela být poskytována i v případě, že by k této výpomoci nedocházelo, a to i v případě, že by se jednalo o výpomoc povinnou. Uvedený závěr je dle žalovaného podepřen § 911 občanského zákoníku, podle kterého lze výživné přiznat jen v případě, že oprávněný není schopen sám se žít, což je princip, který lze aplikovat i na případ žalobkyně. Občanský zákoník se pak dle § 37 zákona č. 45/2013 Sb. použije subsidiárně.
9. Dle žalovaného, aby bylo možné žalobkyni přiznat peněžitou pomoc, musela by žalobkyně prokázat, že nebyla schopna se sama žít. Proto byla dne 5. 8. 2019 vyzvána k tomu, aby žádost doplnila ve směru poskytování výživy. Reakce žalobkyně a v ní obsažená tvrzení však směřovala toliko ke společné domácnosti, která však není relevantní.
10. Zdůraznil, že považuje za zásadní vztah mezi společnou domácností a poskytováním výživy. Jestliže totiž zákon mezi pojmy rozlišuje, musí jejich obsah být odlišný.
11. V replice ze dne 21. 7. 2020 žalobkyně zopakovala, že z gramatického výkladu § 24 odst. 1 písm. c) zákona č. 45/2013 Sb. vyplývá, že právo na peněžitou pomoc mají i osoby, kterým zemřelý výživu fakticky poskytoval.

IV. Posouzení žaloby Městským soudem v Praze

12. Městský soud v Praze přezkoumal žalobou napadené rozhodnutí v rozsahu uplatněných žalobních bodů, jimiž je vázán [§ 75 odst. 2 věta první zákona č. 150/2002 Sb., soudní řád správní (dále jen „s. ř. s.“)], a vycházel přitom ze skutkového i právního stavu, který tu byl v době rozhodování správního orgánu (§ 75 odst. 1 s. ř. s.).
13. Soud rozhodl v souladu s § 51 odst. 1 s. ř. s. bez jednání, neboť žalobkyně výslovně souhlasila s rozhodnutím o věci samé bez nařízení jednání a žalovaný s návrhem žalobkyně souhlasil.
14. Soud při posouzení věci vyšel z následující právní úpravy:
 - Podle § 24 odst. 1 písm. c) zákona č. 45/2013 Sb. právo na peněžitou pomoc má osoba pozůstalá po oběti, která v důsledku trestného činu zemřela, byla-li rodičem, manželem, registrovaným partnerem, dítětem nebo sourozencem

zemřelého a současně v době jeho smrti s ním žila v domácnosti, nebo osoba, které zemřelý poskytoval nebo byl povinen poskytovat výživu.

15. Soud o podané žalobě uvažil následovně:

16. Podstata sporu mezi účastníky řízení spočívá ve výkladu § 24 odst. 1 písm. c) zákona č. 45/2013 Sb., konkrétně pak v interpretaci pojmu „*osoby, které zemřelý poskytoval výživu*“. Zatímco žalovaný uvedený pojem vykládá tak, že se jedná o osobu, která není schopna se sama živit, žalobkyně s uvedeným výkladem nesouhlasí.

17. Soud předně považuje za nezbytné zdůraznit, že podle rozsudku Nejvyššího správního soudu ze dne 29. 1. 2019, č. j. 9 As 423/2018-29, je při výkladu zákona č. 45/2013 Sb. „*třeba vycházet z jeho základních principů, jak byly opakovaně vyřčeny i v judikatuře Nejvyššího správního soudu. Ten v rozsudku ze dne 29. 3. 2018, č. j. 10 As 278/2017 - 46, připomněl, že tento zákon je založen na principu subsidiarity peněžní pomoci, takže peněžitá pomoc má nastoupit zejména tam, kde odškodnění nebylo získáno z jiných zdrojů. Primárním účelem zákona je pak sice překlenutí tíživé sociální situace oběti trestné činnosti, zároveň však peněžitá pomoc ze strany státu plní i funkci reparační, jak plyne z § 25 zákona. Kromě toho se NSS ztotožňuje i s názorem vyjádřeným městským soudem v jeho rozsudku ze dne 8. 3. 2018, č. j. 9 A 5/2015 - 61, že stěžovatel je při svém rozhodování vázán zásadou v pochybnostech ve prospěch oběti (in dubio pro victimae), neboť smyslem zákona je zmírnit dopady spáchaného trestného činu na život obětí a naplnit celosvětový trend posilování práv obětí, zmíněný i v důvodové zprávě k zákonu. Navíc celý zákon o obětech trestných činů je koncipován tak, aby se postavení obětí trestných činů zlepšilo. Tyto výchozí principy subsidiarity, reparace a rozhodování ve prospěch obětí musí stěžovatel ve svém rozhodování ctít a dodržovat*“. Aplikuje-li soud uvedená východiska na projednávaný případ, nelze dospět k jinému závěru než, že interpretace žalovaného není správná.

18. Ustanovení § 24 odst. 1 písm. c) zákona č. 45/2013 Sb. přiznává peněžitou pomoc pozůstalým ve dvou situacích. Jedná se jednak o pozůstalé, kterým zemřelý poskytoval výživu, a dále o pozůstalé, kterým zemřelý byl povinen výživu poskytovat. Pokud pak zákon výslovně přiznává nárok na peněžitou pomoc osobám, kterým zemřelý poskytoval výživu, rozumí se tím bez jakýchkoliv pochyb faktické poskytování výživy. Žádný jiný výklad dle náhledu soudu není možný. K poskytování výživy totiž zemřelý buď přistoupil dobrovolně anebo tato povinnost vyplývá pro žalobce ze zákona nebo mu byla uložena na základě zákona. Jiná možnost, na základě které by zemřelý jiné osobě poskytoval výživu, neexistuje. Jestliže však zemřelý k poskytování výživy přistoupil dobrovolně, projeví se tato skutečnost navenek ve faktickém poskytování výživy, přičemž je zcela nerozhodné, z jakého důvodu tak zemřelý činil. Interpretaci žalovaného podmiňující přiznání peněžité pomoci pouze osobě, která není schopna se sama živit, lze spojit výhradně s povinností poskytovat výživu podle zákona nebo na základě zákona, a tedy výlučně s druhou z uvedených možností.

19. Toliko pro úplnost soud podotýká, že nevidí žádný důvod vyjadřovat se ke vztahu mezi „*společnou domácností*“ a „*poskytováním výživy*“, neboť to z hlediska nároku na poskytnutí peněžité pomoci nepovažuje za rozhodné. Ustanovení § 24 odst. 1 písm. c) zákona č. 45/2013 Sb. rozlišuje dvě skupiny osob oprávněných získat peněžitou pomoc. Jedná se jednak o vyjmenované osoby, které ze zemřelým žily ve společné domácnosti, a dále se jedná o osoby, kterým zemřelý poskytoval nebo byl povinen poskytovat výživu. Mezi těmito skupinami však neexistuje žádný vztah, když tyto jsou postaveny na roveň. Protože

mezi skupinami mající nárok na peněžitou pomoc podle § 24 odst. 1 písm. c) zákona č. 45/2013 Sb. není dán žádný vztah, nepovažoval soud za rozhodné se zabývat vztahem mezi pojmy „společná domácnost“ a „poskytováním výživy“. Žalovaný v tomto případě domýšlí další podmínky, které však nejsou v § 24 odst. 1 písm. c) zákona č. 45/2013 Sb. obsaženy.

20. S ohledem na shora uvedené soud shledal námitku žalobkyně, ve které rozporovala žalovaným provedený výklad § 24 odst. 1 písm. c) zákona č. 45/2013 Sb., důvodnou. Za uvedené situace se soud již nezabýval zbylými námitkami, neboť by to bylo v současné situaci předčasné.

V. Závěr a rozhodnutí o nákladech řízení

21. S ohledem na shora uvedené soud zrušil napadené rozhodnutí podle § 78 odst. 1 s. ř. s. pro nezákonnost.
22. V dalším řízení bude na žalovaném, aby žádost žalobkyně posoudil v souladu se závěry, ke kterým soud dospěl v tomto rozsudku. Jinými slovy žalovaný posoudí, zda lze na základě žalobkyní předložených podkladů dospět k závěru, že zemřelý žalobkyni poskytovatel výživy.
23. O náhradě nákladů řízení soud rozhodl podle § 60 odst. 1 s. ř. s., podle něhož má účastník, který měl ve věci plný úspěch, právo na náhradu nákladů řízení před soudem, které důvodně vynaložil, proti účastníkovi, který ve věci úspěch neměl. Ve věci měla plný úspěch žalobkyně, a soud proto uložil žalovanému povinnost zaplatit žalobkyni ve stanovené lhůtě náhradu nákladů řízení. Náklady žalobkyně spočívají v nákladech souvisejících s právním zastoupením žalobkyně advokátem a jsou tvořeny jednak odměnou za dva úkony právní služby (převzetí zastoupení a sepsání žaloby), přičemž sazba odměny za jeden úkon právní služby činí dle advokátního tarifu – vyhlášky č. 177/1996 Sb. částku 3 100 Kč (§ 6 odst. 1, § 7 a § 9 odst. 4 písm. d) cit. vyhlášky), dále dvěma paušálními částkami ve výši 300 Kč (§ 13 odst. 4 cit. vyhlášky) a částkou 1 428 Kč odpovídající dani z přidané hodnoty, kterou je advokát povinen z odměny za zastupování a z náhrad odvést podle zákona č. 235/2004 Sb., o dani z přidané hodnoty (§ 57 odst. 2 s. ř. s.). Soud nepřiznal žalobkyni náhradu nákladů za repliku, která byla zaslána soudu, neboť tuto repliku soud od žalobkyně nevyžadoval a navíc žalobkyně v ní pouze zopakovala svá tvrzení z podané žaloby. Celková výše nákladů, které žalobkyni v tomto řízení vznikly, činí 8 228 Kč. Soud proto uložil žalovanému povinnost zaplatit žalobkyni náhradu nákladů řízení v této výši, a to ve stanovené lhůtě do rukou právní zástupkyně žalobkyně advokátky Mgr. Petry Vytejškové.

Poučení:

Proti tomuto rozhodnutí lze podat kasační stížnost ve lhůtě dvou týdnů ode dne jeho doručení. Lhůta pro podání kasační stížnosti končí uplynutím dne, který se svým označením shoduje se dnem, který určil počátek lhůty (den doručení rozhodnutí). Případně-li poslední den lhůty na sobotu, neděli nebo svátek, je posledním dnem lhůty nejbližší následující pracovní den. Zmeškání lhůty k podání kasační stížnosti nelze prominout.

Kasační stížnost se podává ve dvou (více) vyhotoveních u Nejvyššího správního soudu, se sídlem Moravské náměstí 6, Brno. O kasační stížnosti rozhoduje Nejvyšší správní soud.

Kasační stížnost lze podat pouze z důvodů uvedených v § 103 odst. 1 s. ř. s. a kromě obecných náležitostí podání musí obsahovat označení rozhodnutí, proti němuž směřuje, v jakém rozsahu a z jakých důvodů jej stěžovatel napadá, a údaj o tom, kdy mu bylo rozhodnutí doručeno.

V řízení o kasační stížnosti musí být stěžovatel zastoupen advokátem; to neplatí, má-li stěžovatel, jeho zaměstnanec nebo člen, který za něj jedná nebo jej zastupuje, vysokoškolské právnické vzdělání, které je podle zvláštních zákonů vyžadováno pro výkon advokacie.

Soudní poplatek za kasační stížnost vybírá Nejvyšší správní soud. Variabilní symbol pro zaplacení soudního poplatku na účet Nejvyššího správního soudu lze získat na jeho internetových stránkách: www.nssoud.cz.

Praha dne 18. února 2022

Milan Tauber v.r
předseda senátu